

«СЬОГОДНІ В УКРАЇНІ ДІЄ БЛИЗЬКО 100 ЦЕНТРІВ, ЯКІ ЗАБЕЗПЕЧУЮТЬ ПРАВОВУ ДОПОМОГУ В ЦИВІЛЬНИХ І АДМІНІСТРАТИВНИХ СПРАВАХ», –

ОКСАНА ВАСИЛЯКА

Пропонуємо Вашій увазі інтерв'ю з директором Регіонального центру з надання безоплатної вторинної правової допомоги у м. Києві Оксаною Василякою.

3200 гривень. Раніше діяли законодавчі положення, які визначали розмір доходу у 1600 гривень, тобто кількість громадян, які не можуть самостійно оплатити правові послуги, але потребують їх – значно збільшилась. У другу чергу, розширено можливість звернення до центрів учасників АТО. Донедавна лише тих, які мають відповідні посвідчення, тобто підтверджений документальний статус, а відтепер – кожен, хто бажає отримати такі документи або відповідні довідки і не лише з питань їх соціального захисту, а з будь-яких правових питань, які у них виникають. Окрім того, надано можливість отримання правової допомоги внутрішньо переміщеним особам не лише з питань визначення соціальних гарантій чи пільг, а й для отримання відповідного статусу.

Також я хотіла відмітити, що розширена мережа точок доступу до безоплатної правової допомоги, адже на сьогодні в Україні діє близько 100 центрів, які забезпечують правову допомогу в цивільних і адміністративних справах. А з вересня 2016 року і дотепер відкрито більше 400 бюро правової допомоги у віддалених куточках України для того, щоб кожна людина могла отримати як первинну консультацію з будь-якого правового питання, так і доступ до вторинної правової допомоги (тобто представництва інтересів у суді).

? СИСТЕМА БЕЗОПЛАТНОЇ ПРАВОВОЇ ДОПОМОГИ ПОСТІЙНО ЗМІНЮЄТЬСЯ І РОЗВИВАЄТЬСЯ, ТОЖ ЯКІ ОСТАННІ ЗМІНИ У ЗАКОНОДАВСТВІ ВИ МОЖЕТЕ ВІДЗНАЧИТИ?

Хотілося б зазначити, що останні законодавчі зміни є дуже концептуальними для нас, адже вони розширюють можливості доступу до безоплатної правової допомоги найбільш вразливих категорій громадян. У першу чергу, малозабезпечених, адже відтепер до центрів можуть звертатися ті, хто отримує допомогу або дохід

? ЧИМ ОСОБЛИВИЙ ПІДХІД У ВИЗНАЧЕННІ СТАТУСУ МАЛОЗАБЕЗПЕЧЕНОСТІ?

Щодо малозабезпеченості, з розширенням доступу до безоплатної правової допомоги змінено підхід

у визначенні такого критерію. Раніше за основу брався дохід всієї сім'ї заявника, а це інколи значно звужувало обсяг прав людини, що зверталась до центру. Наприклад, це могла бути жінка, яка хоче розлучитися з чоловіком, але матеріально від нього залежить, або людина похилого віку, яка має так само фінансову залежність від осіб, які її утримують. Відтепер береться за основу лише дохід того, хто звертається про допомогу і може підтвердити свій стан малозабезпеченості документально, наприклад, надавши довідку з податкової інспекції.

Друга категорія громадян – інваліди. Для них так само вдвічі підвищено рівень розміру доходу або пенсії. Такий підхід значно розширив доступ громадян до правової допомоги.

Інколи звертаються особи, які не мають відповідного статусу біженця, внутрішньо переміщеної особи або учасника антитерористичної операції і не сподіваються на допомогу. Але дарма. Навіть якщо громадяни не мають відповідних документів, працівник центру обов'язково роз'яснить, куди звернутися, щоб його отримати. Протягом десяти днів центр розглядає відповідне звернення заявника і визначається щодо призначення адвоката або спеціаліста з відділів представництва. Адже відтепер в центрах присутні такі спеціалісти, які так само можуть надавати безоплатну правову допомогу, представляючи інтереси громадян. Зауважу, що більший відсоток заявників, це люди, які потребують лише первинної правової допомоги, тобто юридичної консультації.

ЧИ ОБОВ'ЯЗКОВО БЕЗОПосЕРЕДНЬО ПРИХОДИТИ ДО ЦЕНТРІВ І ЧИ МОЖЛИВО ОТРИМАТИ ПРАВОВУ ДОПОМОГУ В ІНШІЙ СПОСІБ?

На сьогодні для отримання правової допомоги не обов'язково приходити до центрів. Можна зателефонувати за єдиною гарячою лінією за номером: 080-213-103. Оператор обов'язково з'ясує мету звернення і місце вашого проживання чи розташування та перенаправить до найближчих центрів у кожній окремій області, тому що територіально можна отримати допомогу в будь-якому центрі незалежно від місця реєстрації або проживання.

У Києві діє чотири центри, два з них – на лівому березі, два – на правому. Адреси центрів та бюро правової допомоги можна дізнатися на сайтах Міністерства юстиції України, Координаційного центру з надання первинної правової допомоги або регіональних центрів.

Підкреслю, що на сьогодні принциповим для нас є не очікування громадян, яким потрібна допомога, а здійснення виїзних консультувань на місцях. Наприклад, у Києві за минулий рік ми провели майже 300 виїзних консультувань, під час яких понад три тисячі громадян отримали первинну правову допомогу

або відповідним чином подали заяви щодо безоплатної вторинної правової допомоги.

Консультування поза межами центрів можуть проводитися у такий спосіб:

виїзди додому до людей з обмеженими фізичними можливостями. Ми реєструємо відповідні звернення по телефону і працівники центру спільно з адвокатом, а інколи і з працівниками соціальних служб, якщо є така необхідність, приїждять безпосередньо додому для надання консультації;

виїзні консультування у районних центрах зайнятості, обласних та районних рада, управліннях соцзахисту, ЦНАПах, закладах освіти, гуртожитках, геріатричних пансіонатах, пропускних пунктах у зоні розмежування, у бібліотеках тощо. Це так звані дистанційні та мобільні пункти доступу до безоплатної правової допомоги, які утворені у відповідь на потреби громад і за домовленістю із менеджментом цих закладів. Нам важливо вивчати потреби наших громадян і їх типові проблеми для того, щоб відповідним чином реагувати на виклики і максимально швидко орієнтуватися у напрямках допомоги;

на пункті консультування для учасників АТО, що знаходиться на Центральному автовокзалі у Києві. Там не лише консультують наші працівники, але й знаходиться скринька, де кожен з бажаючих може залишити своє повідомлення: анонімно або підписане (з контактними номерами). Центр обов'язково опрацює таке звернення і надасть відповідну інформацію. Відповіді на типові питання ми розміщуємо на сайтах центрів, тому ті, хто має можливість користуватися інтернетом, можуть отримати консультацію у такий спосіб;

через регіональні ЗМІ ми також активно поширюємо такі консультації.

ЯК ОТРИМАТИ БЕЗОПЛАТНУ ПРАВОВУ ДОПОМОГУ У «ГАРЯЧИХ ТОЧКАХ» УКРАЇНИ?

На сьогодні найближчі центри безоплатної правової допомоги у «гарячих точках» діють у і Маріуполі, Краматорську, Сєвєродонецьку, Старобільську, Міловому, а також 26 бюро правової допомоги в юрисдикції центрів у цих областях. Правова допомога там надається в повному обсязі. На непідконтрольній Україні території центри не можуть функціонувати з об'єктивних причин. Другий варіант, якщо є можливість, зателефонувати на гарячу лінію. Її представники обов'язково з'ясуують проблему і докладуть усіх зусиль, щоб максимально допомогти. Третій варіант – можна написати на електронну пошту, так само працівники центру нададуть відповідь, проконсультують, складуть відповідні проекти документів і в такий спосіб допоможуть тим, хто опинився у скрутній ситуації. Тобто, обравши будь-який механізм комунікації з центром, громадяни обов'язково отримають зворотний зв'язок.

? ЧИ МОЖНА ОТРИМАТИ БЕЗОПЛАТНУ ПРАВОВУ ДОПОМОГУ У РЕЖИМІ ОН-ЛАЙН, ЧИ Є У ЦЕНТРІВ ТАКА МОЖЛИВІСТЬ?

Майданчиком для спілкування є сайти регіональних центрів з надання правової допомоги. На ресурсі знаходяться електронні скриньки, де громадяни залишають запитання, і працівник центру обов'язково в найкоротший термін має надати відповідь. Зокрема, зорієнтовує, чи підлягає людина під статус заявника, надає первинну консультацію або зразки документів з будь-яких питань. Наприклад, у Києві на сьогодні ми консультуємо щодо отримання субсидії, щодо платежів за комунальні послуги, щодо питань функціонування або створення ОСББ. Тобто, аналізуючи потреби громадян, орієнтуємось на ті питання, які наразі є актуальними, і одразу намагаємось готувати відповідні консультації, що теж сприяє підвищенню правової обізнаності громадян.

Окрім того, є сторінки наших центрів у соціальних мережах, а також – практикуємо скайп-зв'язок. У кожного центру є своя скайп-адреса, тому у визначені дні і години можна подзвонити до центру через скайп. До речі, така послуга можлива і через бібліотеки (зокрема, систему «Бібліоміст»). У більшості центрів по всій Україні щодо цього є відповідні домовленості з бібліотеками.

? ЧИ МОЖНА ПОСТАВИТИ ПИТАННЯ АНОНІМНО, НЕ НАЗИВАЮЧИ СЕБЕ І НЕ НАДАЮЧИ ОСОБИСТІ ДАНІ?

Будь-яке звернення, що надходить до нас з електронної скриньки, навіть, якщо людина не називається, але ставить питання, що відноситься до нашої компетентності, обов'язкове до розгляду і відповіді на нього. Якщо зрозуміло суть звернення, ми одразу консультуємо і надаємо відповідь. Кожен з центрів працює у тому режимі, щоб доступ людей до правової допомоги був максимально спрощеним.

? ЯКІ ВИДИ ПОСЛУГ НА СЬОГОДНІ ВКЛЮЧАЮТЬ БЕЗОПЛАТНІ ПЕРВИННА І ВТОРИННА ПРАВОВА ДОПОМОГА? І ХТО Є СУБ'ЄКТАМИ НАДАННЯ ВТОРИННОЇ ПРАВОВОЇ ДОПОМОГИ?

Що стосується безоплатної первинної правової допомоги, це переважно консультації та роз'яснення з правових питань або підготовка правового документа чи документа правового характеру (крім процесуальних).

Щодо надання вторинної правової допомоги, передусім, це допомога, пов'язана з судовим представництвом, у складанні процесуальних документів, власне представництво інтересів громадян у судах, як перед органами влади, так і перед іншими особами.

Якщо говорити про суб'єктів надання правової допомоги, то вторинну допомогу надають адвокати, обрані на конкурсній основі і внесені у відповідний реєстр адвокатів. Вони залучаються центрами на під-

ставі цивільно-правових угод. Окрім того, у центрі є відділ представництва інтересів в судах, і його працівники так само залучаються до надання безоплатної вторинної правової допомоги.

? ЯКИМ ЧИНОМ НАДАЄТЬСЯ ПРАВОВА ДОПОМОГА У КРИМІНАЛЬНИХ СПРАВАХ?

З січня 2013 року в Україні центри з надання безоплатної правової допомоги запроювали у цілодобовому режимі. Кожному затриманому ми призначаємо адвоката, який протягом двох годин має прибути до центру. Так само про факт затримання телефоном можуть сповістити близькі родичі або члени родини. Цей механізм прямого інформування є дуже ефективним, оскільки інколи правоохоронні органи при затриманні особи не завжди своєчасно повідомляють центр. Родичам слід передати інформацію, кого затримано, орієнтовно у якому районі, а далі кожен центр має відповідні механізми реагування.

? ЯКА КІЛЬКІСТЬ З ВАШИХ ВІДВІДУВАЧІВ ЦЕНТРУ ПОТРЕБУЮТЬ САМЕ СУДОВОГО ПРЕДСТАВНИЦТВА?

Якщо говорити про цифри, наприклад по м. Києву, орієнтовно за 2016 рік до нас звернулось понад 11 тисяч громадян. З них для представництва інтересів у судах видано 1800 доручень. Тобто це лише 10-12 % від загальної кількості заявників. Саме тому основними напрямками роботи центру є не лише надання правової допомоги людям, які до нас звертаються, а й орієнтація на правоосвітню діяльність. Ми проводимо виїзні лекції, семінари та інші заходи, які сприяють навчання громадськості актуальним аспектам права. Для того, щоб вже під час таких консультацій не тільки надавати роз'яснення і приймати документи, а й навчати. І виявляється, що цей механізм є досить ефективним, бо, якщо людина знає, як реалізувати своє право, їй не завжди необхідно звертатися до судових органів.

? ЯКІ ПРІОРИТЕТИ РОЗВИТКУ СТАВИТЬ ПЕРЕД СОБОЮ СИСТЕМА БЕЗОПЛАТНОЇ ПРАВОВОЇ ДОПОМОГИ?

Передусім, по-перше, якісне консультування громадян. По-друге, проведення правоосвітньої роботи серед населення. По-третє, навчання суб'єктів, які надають таку допомогу. Це, зокрема, тренінги для адвокатів, працівників центрів із залученням різноманітних експертів. Окрім того, центри забезпечують доступ до online сервісів Міністерства юстиції України.

Громадяни найчастіше звертаються до центрів щодо питань призначення пільг, субсидій, перерахунок пенсій, невивплата грошових вкладень, компенсацій, земельні питання, розлучення, встановлення батьківства. Нині по Києву маємо понад 50 виграних справ. Звичайно, центр не може гарантувати, що всі судові справи, з якими звертаються громадяни, можуть бути успішними. ■